ДИВНЕ ЛІТО

З давніх-давен на зелених наддніпрянських кручах жила цариця лісів, рік і полів — Дарина. Ніжно і клопітливо доглядала вона свої володіння. І були її ліси високими, луги розмаїтими, бурштиновими здавалися Дніпрові береги.

Та ось на вкриті споконвічним пралісом схили прийшли люди. Розумні й сильні, талановиті й сміливі. І заходились будувати місто. Дарина зустріла їх ласкаво та прихильно. Сподобалися їй люди, і вона навіяла щ все навкруг ману покори і довіри до них. І есе корилося, все було помічне їм.

Росло й (росло місто — багате й красиве.

Але настала скрута. Кочові племена зажадали багатої данини. Вони палили, нівечили ліси, витоптували трави, таборилися під мурами міста, хапали бранців і бранок.

Городяни проганяли чужинців, а потім раз у раз бралися за сокири — і падали дерева на нові зруби, стіни, будівлі.

Страшенно розгнівалася Дарина на людей.

— І ви, .котрі тут, і ті, що приходять, нищите більше, аніж вам потрібно, і забуваєте творити! Хіба є страшніша помилка? — і пішла з Дніпрових берегів.

Ну, пішла та й пішла собі. "Нехай",— думають люди.

Та помилились.

Цариця зачарувала своїх підданих. На кам'яні стовпи обернувся ліс, кам'яними хвилями застигав Дніпро.

Недобудовані стояли оселі, люди гинули або ж розбігалися по всіх усюдах.

На той час об'явився тут молодий парубок. Прозивали його Турхан. Воїн великої сили і щасливої вдачі. Чорнявий, очі мов іпекучі жарини, високий та ставний.

Раніше його ймення було тутешнє, слов'янське. Але й він, і люди забули, яке саме, бо змалку опинився хлопець у кочівників у полоні. За силу й хоробрість здобув шану там.

Якось поїхав з ханом на полювання. Довго шукали вони здобич, аж зустріли величезного і лютого гура-одинака. Заіржав, затанцював сполоханий кінь під ханом і поніс його на вірну смерть, на гострі роги. Один тільки парубок отой встиг зарадити лихові. Як блискавка майнув його аркан і зашморгнув могутню шию тура. Заревла звірина, засіпалась. І здався тур, і потягся за хлопцем, мов покірне теля. Зроду-віку (Кочівники не бачили такого.

Віддячив хан. Відпустив на рідну землю хлопця і всіх полонених. Вони й розповіли, за віщо кочівники нарекли хлопця ханом — повелителем турів, або Тур ханом.

Побачив Тур хан, як усе кам'яніє від дотику людського — дерева, трави, вода — і подався шукати царицю. Він був певен, що врятує людей.

Відшукав Турхан царицю на синьому морі, на зеленому острові, в білому палаці. Вийшла до нього Дарина в оксамитовій сукні, одна половина котрої — ніч, а друга —день. На руках іскрились персні із зірок, волосся її мерехтіло блакитними хвилями моря, в очах коливались

і мінилися всі барви лісів і трав. Побачила вона Турхана і пригадала людей з дніпрових круч.

— А що, навчилися твої родичі шанувати мої володіння?

Цей юнак їй нагадав людей такими, якими вона побачила їх вперше. Сильними, розумними, будівниками.

Турхан відповів:

— Як завжди, одні навчилися, інші — ні.

— То я ще почекаю, доки навчаться. А ти лишайся в мене, хоробрий Турхане,— звернулася вона до воїна. Він чув наче й не голос, лиш повів вітру освіжив його обличчя, ласкавою солодкою втомою огорнув усього.

Ступила вона ближче, глянула у вічі, і здалося їм обом, що знають одне одного давно, і тільки на цю зустріч чекали довго.

— Це твій дім? — кивнув Турхан в бік білого палацу.

Всміхнуласг Дарина — і сонячні зайчики замиготіли на вікнах палацу, майнули в зелені діброви.

— Ні, це палац мого батька. А я зроду жила на дніпрових схилах. Твоє плем'я змусило мене покинути рідну землю,— і сумним став її голос, і глибокими од печалі стали її очі.

Пожалів Турхан Дарину.

— Не всі завинили перед тобою,— виправдувався він, а в душі й сам гнівався на людей.— А тепер, коли тебе немає, дуже важко стало їм, шкодують...

— Я повернуся,— лагідно перебила вона його мову. — Тільки пізніше. Хочеш, ми повернемося разом?

— Опустила йому легкі руки на плечі Дарина.

— Ходімо, Турхане, я покажу тобі мою землю.

З тої миті загубив відчуття часу Турхан. Здавалося йому, що минув день чи два, як зустрів він Дарину, а насправді промайнули роки. Не відчував цього Турхагі. Лагідний голос Дарини, її ласкава чарівність заспокоювали його.

А плем'я людське зовсім вигибати стало. Турхана не було та й не було. Порадилися люди і вирушили в путь.

Вийшов якось Турхан з палацу і побачив натовп. Це був його народ. Побачили його, загукали:

— Сором тобі, зрадливий Турхане! Ти зневажив свій обов'язок і повинен вмерти! — блиснули на сонці мечі.

Почула те Дарина, кинулася до коханого.

Я накажу всім моїм підданим, лісам і ланам, степам і рікам, коритися вам, це я винна! — — вигукнула вона, та було вже пізно. Руки Дарини м'якими хмарками оповили вже мертву голову Турхана.

Люди отямилися. Горе Дарини вже видавалося їм більшим, ніж власне. Та що було робити? Мечі та гнів уже зробили свою справу. І тоді забрали з собою вони тіло Турхана і поховали на дніпровому острові.

Дарина м'яким піском встелила його береги. Високі дерева шуміли над ним, чисті джерела вигравали свої вічні пісеньки. І нарекли люди

той острів Турхановим, а цариця Дарина подарувала йому хист оповідати казки.

Кожного літа, як тільки зашумлять гаї, острів починає з давньої історії про Дарину і Турхана. Про їхнє велике кохання, яке заповіла цариця людям, а щасливим воно може бути лише в того, хто ні на мить не забуває про долю інших людей.